

ใบความรู้ที่ ๘ เรื่อง ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนที่เกิดจากสภาพทางภูมิศาสตร์และทาง
สังคม

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ภูมิใจในท้องถิ่น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๘ เรื่อง ประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน

รายวิชา ประวัติศาสตร์ รหัสวิชา ส๑๓๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

ประเพณีของชุมชนเป็นสิ่งที่ดึกดำบรรพ์ที่สมาชิกในชุมชนได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านาน แสดงถึงความเจริญของชุมชนที่ได้สั่งสมและปรับปรุงให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต ในปัจจุบัน ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของชุมชน ปัจจัยทางภูมิศาสตร์และปัจจัยทางสังคมมีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนด้วย กล่าวคือ วัฒนธรรมในแต่ละชุมชนมีความเหมือน ความคล้ายคลึง หรือความแตกต่างขึ้นอยู่กับปัจจัยทางภูมิศาสตร์ และปัจจัยทางสังคม ดังนี้

ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศและ ทรัพยากรธรรมชาติที่เหมือนกันมักมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่เหมือนกันด้วย เช่น

- ชุมชนที่อยู่ใกล้แม่น้ำมีประเพณีแข่งเรือ
- ชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บนภูเขาซึ่งป่าไม้มีมาก ส่งผลให้มีประเพณีบวชป่า สืบชะตา แม่น้ำเพื่ออนุรักษ์ป่าไม้
- ชุมชนที่อยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำนาจึงมีประเพณี ทำขวัญข้าว

ปัจจัยทางสังคม เช่น การนับถือศาสนา ความเชื่อ เชื้อชาติ ความเป็นมาของชุมชน ก็เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเหมือนและความแตกต่างทางวัฒนธรรม เช่น

- พุทธศาสนิกชนไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใดก็จะประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เหมือนกัน เช่น ประเพณีบวชพระ ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีออกพรรษา
- ชุมชนชาวมุสลิมก็เช่นกันก็ย่อมประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอิสลาม ในช่วงเวลาต่าง ๆ เช่น ประเพณีถือศีลอด
- การประกอบอาชีพที่แตกต่างกันทำให้มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อาชีพทำนา ชาวนาจะมีประเพณีเกี่ยวกับการทำนา เช่น การบูชาแม่โพสพ การทำขวัญข้าว อาชีพทอผ้าในภาคเหนือ จะมีการรำเรียกว่าการรำสาวไหม